

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย เป็นประเทศที่กำลังพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ด้านพลังงาน รวมทั้งเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา วิทยาการต่าง ๆ ได้ถูกค้นคว้า ทดลอง ทดลองเวลาเพื่อให้ได้ผลออกมาให้ สอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคมและ เศรษฐกิจในปัจจุบัน แต่การพัฒนาประเทศ ในทุก ๆ ด้านนั้น จะต้องประกอบด้วยปัจจัยสำคัญต่าง ๆ มากมาย และปัจจัยที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะขาดไม่ได้ในการพัฒนาประเทศคือ คน

คนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (พิชรา กาญจนารัตน์ 2526 : 58) นโยบายหลักที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐบาลได้แก่ การพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้กำหนดให้แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524 : 78) จนถึงปัจจุบัน องค์ประกอบ ที่สำคัญในการดำเนินงานตามแผนดังกล่าวคือ การพัฒนากำลังคน โดยเน้นกำลังคนที่สำคัญต่อ ประเทศชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต คือ ประชากรในวัยเรียน เพราะเป็นวัยที่กำลังพัฒนา ทั้งร่างกาย สมอง และจิตใจ ซึ่งพร้อมที่จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์และเจตคติ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะต้องอาศัยการศึกษาเป็นสิ่งที่ชักนำให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาไปในทางที่ถูก ที่ควร

ประชากรภายในประเทศจะพัฒนาไปได้อย่างไรนั้น ต้องมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ควบคู่ ไปกับการศึกษาคือ ชาวไทยส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาสังคมและ เศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาสุขภาพ โดยเฉพาะประชากรในชนบทของประเทศไทยซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ มีประมาณ 80 % ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งประสบปัญหาการขาดแคลนความรู้ด้านสุขภาพอนามัยที่ถูกต้อง ขาดแคลนแพทย์ พยาบาล และยารักษาโรค สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนา ประชากรให้มีคุณภาพ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

คัง ทซุรา กาซุนาริฉิมิ (2522 : 77) ได้กล่าวว่า "สุขภาพและอนามัยของประชากรมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ปัญหาความสุขภาพอนามัยของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ พลเมืองของประเทศจะมีคุณภาพดีจำเป็นต้องมีสุขภาพอนามัยดี"

จะเห็นได้ว่าการศึกษาค้นคว้าที่เชื่อมโยงกันขึ้นอยู่กับสุขภาพอนามัยที่ดีด้วย นักเรียนที่มีสุขภาพอนามัยไม่แข็งแรง เช่น เจ็บไข้ได้ป่วยตลอดเวลา ต้องขาดเรียนบ่อย ๆ ทำให้ผลการเรียนไม่ดี และถึงแม้ว่าไม่ได้อยู่ในวัยเรียนถ้าสุขภาพไม่ดี การที่จะไปศึกษาหาความรู้เพื่อเพิ่มประสบการณ์ให้กับตัวเอง ก็ย่อมมีอุปสรรค ดังนั้นสุขภาพที่สมบูรณ์จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษา นักการศึกษาต่างเล็งเห็นความสำคัญของสุขภาพกับการศึกษา ซึ่งมีผลต่อกันมาเป็นเวลานานแล้ว กล่าวคือ นักปรัชญาเมธีชาวกรีก คือ อริสโตเติล (Aristotle) และ พลาโต (Plato) กล่าวถึงสุขภาพและการศึกษาว่า "ก่อนที่จะให้การศึกษาค้นคว้าอื่น ๆ นั้น สมควรให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน" (สุชาติ โสมประยูร 2521 : 5) จอห์น ลอค (John Lock) นักศึกษาโบราณของอังกฤษกล่าวว่า "ถ้าร่างกายมีสุขภาพสมบูรณ์แล้ว ย่อมก่อให้เกิดสติปัญญาที่ดีด้วย" (Harold S. Diehl 1964 : 458) และนายแพทย์บุญสม มาร์ติน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสุขภาพและการศึกษาว่า "สุขภาพต้องควบคู่กับการศึกษา" (สายหยุด ชมานนท์ และคณะ 2521 : 15)

จากคำกล่าวเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ประชากรของประเทศจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพดีในอนาคตก็จะต้องเริ่มต้นด้วยสุขภาพที่ดีตั้งแต่เด็กควบคู่ไปกับการศึกษา ดังนั้น เด็กจึงควรจะได้รับ การเลี้ยงดู ได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่า ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้รับการเอาใจใส่ จึงจะเห็นได้จากองค์การสหประชาชาติได้ประกาศในปีพุทธศักราช 2522 เป็น "ปีเด็กสากล" และเชิญชวนให้นานาประเทศร่วมกันส่งเสริมพัฒนาเด็ก ทั้งด้านการศึกษา ด้านสุขภาพและด้านการสงเคราะห์ องค์การอนามัยโลกได้ร่วมเสนอเจตจำนงขององค์การสหประชาชาติและประชาชนทั่วโลก โดยการให้ "วันอนามัยโลก" และเป้าหมายของการรณรงค์เพื่อสุขภาพในปี 2522 เป็นปีแห่งการส่งเสริมสุขภาพเด็ก ซึ่งมีคำขวัญว่า "อนามัยดีแต่เล็ก อนาคตเด็กแจ่มใส" (ประกอบ หุจินดา 2522 : 125)

เด็กซึ่งอยู่ในวัยก่อนเข้าเรียนจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่แตกต่างกันไป ดังนั้น พฤติกรรมทางสุขภาพย่อมแตกต่างกันไป พ่อแม่บางคนก็สั่งสอนลูกอย่างเคร่งครัดและ ใสเหตุผล ทำให้เกิดเข้าใจและปฏิบัติตาม แต่เด็กบางคนถูกปล่อยปละละเลย และไม่ได้รับ รู้เหตุผลว่าทำไมจึงต้องปฏิบัติเช่นนั้น ก็จะมีปฏิบัติบ้าง ไม่ปฏิบัติบ้าง แต่เมื่อมาอยู่โรงเรียน แล้วไม่ว่าเด็กจะได้รับการอบรมสั่งสอนด้านสุขภาพมาอย่างไร ก็ต้องปฏิบัติตามครูที่โรงเรียน สอนเหมือนกันหมด เป็นการช่วยพ่อแม่ในการพัฒนาความก้าวหน้าทางสุขภาพ โรงเรียนจึง เป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ซึ่งรัฐบาลได้ให้โอกาสและความเสมอภาคในด้านการศึกษาภาค บังคับให้แก่ประชาชนโดยเท่าเทียมกันทุกคน โรงเรียนประถมศึกษาเป็นโรงเรียนที่กระจาย อยู่ในชุมชนย่อย ๆ มาก จึงเป็นสถาบันที่อยู่ใกล้ชิดชุมชนมาก และเป็นแหล่งสำคัญที่จะช่วย แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน และโรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาความ ก้าวหน้าทางสุขภาพให้กับเด็ก โดยเฉพาะเด็กในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่จะปลูกฝัง ให้เกิดทัศนคติต่าง ๆ ใ้ง่ายกว่าวัยอื่น ดังนั้นถ้าปลูกฝังให้เด็กวัยนี้มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง ด้านสุขภาพอนามัยแล้ว ก็จะทำให้เด็กมีสุขปฏิบัติที่ถูกต้องจนถึงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีผลดีต่อสุขภาพ และร่างกายของเด็กในอนาคต ดังที่ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ม.ป.ท. , ป.ป.ป. : 22) ได้กล่าวว่า "โรงเรียนเป็นสถานที่ที่จะช่วยปรับปรุงนิสัยทางสุขภาพอนามัยของนักเรียนโดย ที่เด็กในระยะนี้เป็นวัยที่จะมีการส่งเสริมนิสัยได้ นิสัยทางสุขภาพอนามัยก็เป็นนิสัยหนึ่งที่จะ เกิดกับตัวเด็กได้" และ สุรภี ภาคสาร (2499 : 55) ได้กล่าวว่า "การหัดสูนนิสัยเด็ก เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติกันตั้งแต่เด็กยังเล็ก ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเคยชินในการรักษาตนให้เป็น ผู้มีสุขภาพดีขึ้นทีละเล็กทีละน้อย เป็นสิ่งซึ่งต้องปฏิบัติเป็นประจำวัน"

ควยเหตุผลดังกล่าว โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นศูนย์รวมของเด็กอายุตั้งแต่ 6 - 12 ปี จึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคนด้านสุขภาพตั้งแต่วัยเด็ก โดยคำนึง ถึงประโยชน์และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของเด็กได้มากที่สุด จะเห็นได้จากหลักสูตร ประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ซึ่งมุ่งให้ผูเรียนประสบผลสำเร็จในอันที่จะสามารถนำความรู้ ที่ได้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย ทางด้านความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งมุ่งให้ผูเรียน "มีสุขนิสัยส่วนตนและ ส่วนรวมทั้งกายและจิตใจ" (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 2)

ปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษา ได้จัดดำเนินงานเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสุขภาพแก่เด็ก ซึ่งการดำเนินงานด้านนี้อาจจะมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น โครงการสุขภาพในโรงเรียน (School Health Program) โครงการสุขภาพศึกษาในโรงเรียน (School Health Education Program) สุขศาสตร์ในโรงเรียน หรืออนามัยโรงเรียน (สุชาติ โสมประยูร 2526 : 5-6) เป็นต้น ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีชื่อเรียกแตกต่างกัน แต่การดำเนินงานแล้วจะอยู่ในขอบข่ายคล้ายคลึงกันมาก คือการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การบริการสุขภาพ และการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน และครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือเจ้าหน้าที่อนามัยในท้องถิ่นนั้น ๆ ที่จะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังจึงจะประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะครูซึ่งทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากกว่าครูอื่น ๆ

รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของสุขภาพอนามัยของเด็กและประชากรไทย จึงได้กำหนดแผนการดำเนินงานด้านสาธารณสุขไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ขึ้น และดำเนินการต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนา ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) (กระทรวงสาธารณสุข 2525 : 1) โดยมีหน่วยงานหลักที่สำคัญคือ กระทรวงสาธารณสุข ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติขึ้นประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานประมง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการสุขภาพนี้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (กระทรวงสาธารณสุข 2525 : 17)

1. กำหนดนโยบาย ขอบเขต ความมุ่งหมาย และแนวทางการดำเนินงานสุขภาพให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. ประสานงานและสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง
3. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานสุขภาพให้เป็นไปตามเป้าหมาย
4. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมายให้

คณะกรรมการสุศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานที่ 3 คณะ ได้แก่ (กระทรวงสาธารณสุข 2525 : 1)

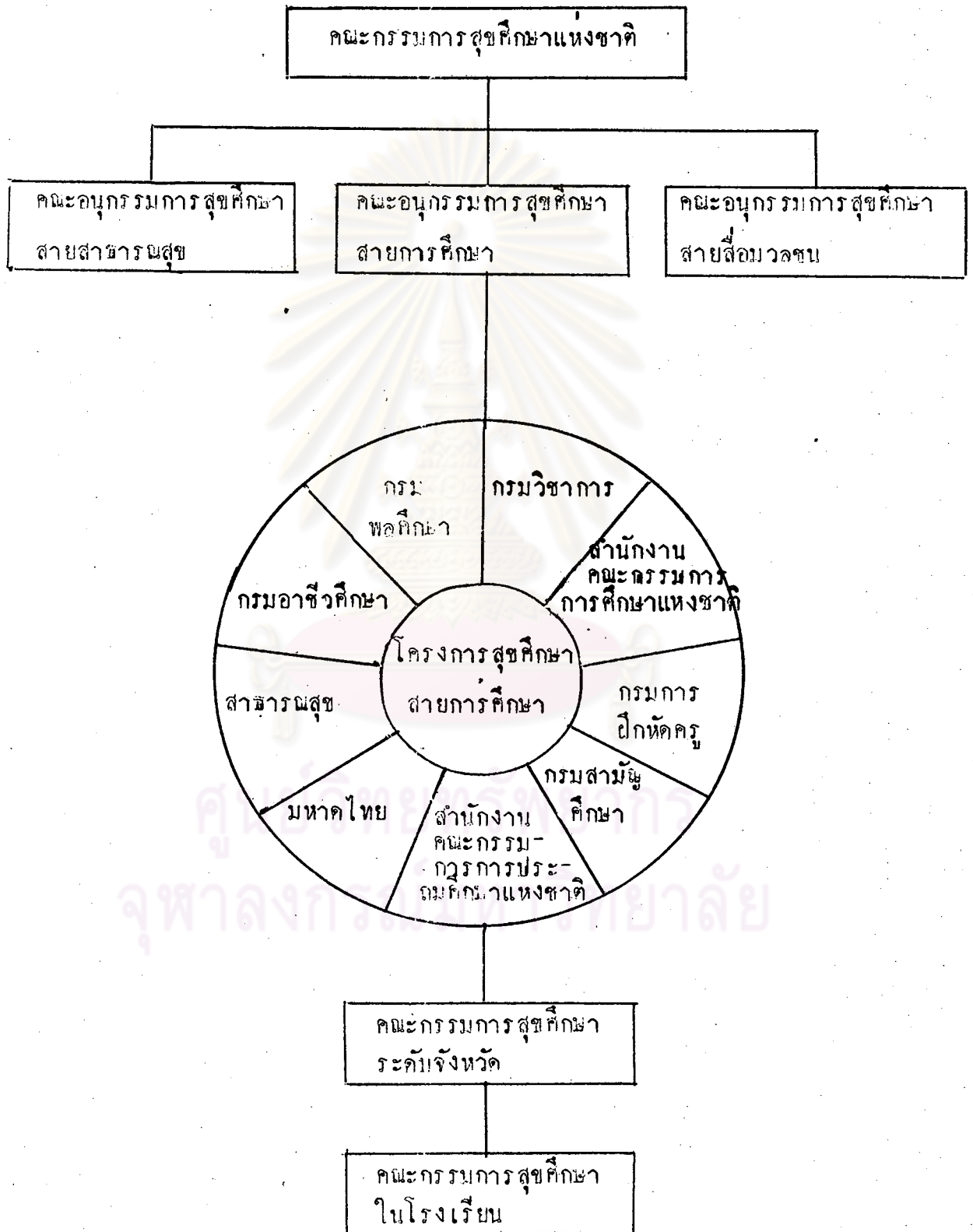
1. คณะอนุกรรมการสุศึกษาสายสาธารณสุข
2. คณะอนุกรรมการสุศึกษาสายสื่อมวลชน
3. คณะอนุกรรมการสุศึกษาสายการศึกษา

คณะอนุกรรมการสุศึกษาสายการศึกษาามีหน้าที่สำคัญคือ การพัฒนาสุศึกษาของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุขภาพของนักเรียนและเยาวชนในเมืองและในชนบทซึ่งอยู่ห่างไกลจากการสนับสนุนของหน่วยงานสาธารณสุข แนวทางที่จะช่วยพัฒนาสุขภาพของนักเรียน จึงต้องเน้นที่การดำเนินงานสุศึกษาในโรงเรียน โดยครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันดำเนินงานอย่างมีแบบแผนและต่อเนื่อง จึงได้เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้กำลังดำเนินโครงการสุศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 5 (2525 - 2529) จุดมุ่งหมายที่สำคัญของโครงการมีดังต่อไปนี้ (คณะอนุกรรมการสุศึกษาสายการศึกษาในคณะกรรมการสุศึกษาแห่งชาติ ก. 2525 : 1)

1. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพได้ร่วมมือกันพัฒนางานสุศึกษาในโรงเรียน ทั้งด้านการส่งเสริมบุคลากร หลักสูตรการเรียนการสอน การจัดบริการอนามัย และการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรที่ทำงานสุศึกษาให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ
3. เพื่อจัดบริการอนามัยในโรงเรียนให้ทั่วถึงสม่ำเสมอและเพียงพอแก่ความจำเป็น
4. เพื่อปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน
5. เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนของครูสุศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ
6. เพื่อจัดอบรมวิทยากรประสานงาน ศูนย์ประสานงานสุศึกษาของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานสุศึกษาในโรงเรียน
7. เพื่อจัดโรงเรียนในโครงการระดับจังหวัด อำเภอ ให้ได้มาตรฐานทุก ๆ ด้านของงานสุศึกษาในโรงเรียน

คณะอนุกรรมการสุศึกษาสายการศึกษาประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานทางด้านการจัดการศึกษาทุกระดับหลายสังกัด คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา (คณะอนุกรรมการสุศึกษาสายการศึกษาในคณะกรรมการสุศึกษาแห่งชาติ ก. 2525 : 20 - 21) ดังแผนภูมิที่แสดงต่อไปนี้

แบบรูปที่ 1 โครงสร้างของคณะกรรมการสุศึกษาแห่งชาติ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529)

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดและดำเนินการเกี่ยวกับโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ ของประเทศที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการโครงการ สุขศึกษาสายการศึกษาของโรงเรียนใน สังกัด โดยเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 73 แห่ง ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (คณะกรรมการ สุขศึกษาสายการศึกษา ในคณะกรรมการ สุขศึกษาแห่งชาติ ก. 2525 : 16 - 18)

1. การจัดตั้งคณะกรรมการ สุขศึกษาระดับจังหวัด โดยมอบหมายให้สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ สุขศึกษาระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่า ราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ มีคณะกรรมการประกอบด้วย นายแพทย์ สาธารณสุข- จังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และหัวหน้าหน่วยศึกษา- นิเทศจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

2. การเลือกโรงเรียนเข้าโครงการ ให้คณะกรรมการ สุขศึกษาระดับจังหวัด ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด เข้าโครงการ สุขศึกษาสายการศึกษา จำนวนเท่าที่กำหนดในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแต่ละปีงบประมาณ โดยมี เกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

2.1 สถานที่ตั้งของโรงเรียน ควรอยู่ในระยะที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการจะเข้าไปช่วยเหลือบริการได้สะดวก หรือควรเป็นโรงเรียนที่ อยู่ในเขตปฏิบัติงานโครงการ สาธารณสุขขั้นมูลฐาน

2.2 อาคารเรียน อาคารประกอบและสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ควรมีลักษณะ ที่จะปรับปรุงได้ง่าย โดยยึดหลักให้เกิดการประหยัดและโรงเรียนได้ช่วยตนเองมากที่สุด

2.3 จำนวนครูและนักเรียน ควรมีครูอย่างน้อยครุภัณฑ์เรียน และจำนวน นักเรียนประมาณ 300 - 500 คน

3. การจัดตั้งคณะกรรมการ สุขศึกษาระดับโรงเรียน โดยเมื่อได้รายชื่อโรงเรียน ที่เข้าในโครงการแล้ว ให้โรงเรียนจัดตั้งคณะกรรมการ สุขศึกษาระดับโรงเรียน ให้ผู้อำนวยการ หรืออาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ เป็นประธานกรรมการ คณะครูหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นกรรมการ และ ให้ครูผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษาในโรงเรียนเป็นเลขานุการ

4. การปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโครงการ สุขศึกษาสายการศึกษา

ศึกษา (คณะกรรมการสุศึกษาสายการศึกษา ในคณะกรรมการสุศึกษาแห่งชาติ ก.
2525 : 4-13)

4.1 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ที่เกี่ยวข้อง
กับโครงการในโรงเรียน

4.2 เขียนโครงการดำเนินงานปรับปรุงงานสุศึกษาในโรงเรียน

4.3 ดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญของงานด้านสุศึกษา
ของโครงการ ที่จะต้องจัดให้มีการพัฒนาปรับปรุงส่งเสริมในโรงเรียนคือ

4.3.1 ด้านการจัดบริการอนามัยโรงเรียน

4.3.2 ด้านการส่งเสริมบุคลากรสุศึกษาในโรงเรียน

4.3.3 ด้านการจัดสุทวิบาลสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน

4.3.4 ด้านการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับท้องถิ่น
และการจัดการ เรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

ส่วนงานงบประมาณแผ่นดินที่ใช้จ่ายสำหรับโครงการสุศึกษาสายการศึกษาระดับ
ประถมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 : 62)

หน่วย : ล้านบาท

สังกัด/แผนงาน-โครงการ	ประเภท งบประมาณ	2525	2526	2527	2528	2529	รวม 5 ปี
โครงการสุศึกษา	รวม	22.35	27.08	31.82	36.55	41.28	159.08
สายการศึกษา	ค่าเบิการ	3.55	3.58	3.62	3.65	3.68	18.08
	ลงทุน	18.80	23.53	28.20	32.90	37.60	141.00

จะเห็นได้ว่า ใน พ.ศ. 2525 - 2527 ได้ใช้จ่ายไปเพื่อโครงการนี้ไปเป็นเงิน 81.25 ล้านบาท

โครงการสุศึกษาสายการศึกษา มีความมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อช่วยพัฒนาสุภาพของ
เยาวชนในวัยเรียนได้ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่เป็นพื้นฐานของพัฒนาการ
ต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการสุศึกษาวิจัยการดำเนินงานในโครงการสุศึกษาสาย

การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จังหวัดสมุทรปราการ (จากการสุ่มตัวอย่าง) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์ และ สอบถามความคิดเห็นของทั้งครูและนักเรียน เป็นแนวทางต่อผู้บริหารและครูทั้งในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการศึกษาสายการศึกษา และไม่ได้อยู่ในโครงการ ในการปรับปรุงงานศึกษา ในโรงเรียนใหญ่กลาง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งควรจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำของงาน ศึกษาในสถานศึกษา 4 ด้านคือ (คณะกรรมการศึกษาสายการศึกษา ในคณะกรรมการ ศึกษาแห่งชาติ พ. 2525 : 1-14)

1. มาตรฐานขั้นต่ำของงานจัดบุคลากรทางศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
2. มาตรฐานขั้นต่ำของงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา
3. มาตรฐานขั้นต่ำการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา
4. มาตรฐานขั้นต่ำการจัดการเรียนการสอนศึกษาในโรงเรียน

ประถมศึกษา

นอกจากนี้ ผลของการศึกษาวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและ จังหวัด รวมทั้งระดับประเทศได้รับรู้และหาหนทางดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน ศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ในความรับผิดชอบ และเป็นข้อมูลใช้ในการปรับปรุงโครงการ ศึกษาสายการศึกษาใหม่ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการดำเนินงานในโครงการศึกษาสายการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

- ก. ด้านการจัดบุคลากรทางศึกษาในโรงเรียน
- ข. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- ค. ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน
- ง. ด้านการจัดการเรียนการสอนศึกษาในโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

โรงเรียนที่อยู่ในโครงการศึกษาสายการศึกษาส่วนใหญ่ สามารถดำเนินงานด้าน ศึกษาได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำของงานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ทำการวิจัยกับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ที่อยู่ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา โดยมีตัวแปรที่ใช้ทำการศึกษาค้างนี้คือ

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

1.2 สภาวะของผู้นอบแบบสอบดาบได้แก่ ผู้นบริหารโรงเรียน ครูผู้นรับผิดชอบงานสุศึกษาในโรงเรียน ครูผู้นสอนสุศึกษา และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่อยู่ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ จากอำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอพระประแดง อำเภอบางพลี และอำเภอบางพลัด ในปีการศึกษา 2527

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 สภาพการจัดค่าเบินงานสุศึกษาตามโครงการในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา

2.2 ความคิดเห็นของผู้นอบแบบ (ผู้นบริหารโรงเรียน ครูผู้นรับผิดชอบงานสุศึกษาในโรงเรียน ครูผู้นสอนสุศึกษา) และผู้นนักเรียน (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) เกี่ยวกับการจัดค่าเบินงานสุศึกษาในโรงเรียน

ขั้นตอนและวิธีจัดค่าเบินการวิจัย

1. การสุ่มตัวอย่างประชากร

ทำการสุ่มแบบสุ่มสุชา (Simple Random Sampling) จากจังหวัดรอบ ๆ กรุงเทพฯ ได้จังหวัดสมุทรปราการ พร้อมกับได้กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ที่อยู่ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา ตั้งแต่เริ่มโครงการในปีการศึกษา 2522 จนถึงปีการศึกษา 2526 จำนวนทั้งหมด 23 โรงเรียน พร้อมกับนี้ก็ได้กลุ่มตัวอย่างผู้นบริหารโรงเรียน ครูผู้นปฏิบัติกร หรือครูผู้นรับผิดชอบงานสุศึกษาในโรงเรียนและครูผู้นสอนสุศึกษา จากโรงเรียนดังกล่าวจัด เป็นกลุ่มครูจำนวนทั้งหมด 210 คน และได้กลุ่มนักเรียน (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) นี้เป็นการสุ่มแบบ

2 ขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) จำนวนทั้งหมด 560 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย มีดังนี้

2.1 แบบสำรวจสภาพโดยทั่วไปของโรงเรียนและสภาพการจัดดำเนินงาน
 สุขศึกษาในโรงเรียนตามมาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา (พ.ศ.
 2525) ทั้ง 4 ด้าน

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงาน
 สุขศึกษาในโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน

3. การหาค่าความตรงของเครื่องมือในการวิจัย

3.1 นำแบบสำรวจและแบบสอบถามในข้อ 2.1 และ 2.2 ไปให้อาจารย์
 ที่ปรึกษาตรวจแก้ไขแล้วนำไปหาความตรงของแบบสอบถาม โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน
 ได้พิจารณา ตรวจและประมวลแนวความคิดเห็นต่าง ๆ จึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
 หลังจากนั้นจึงนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม
 ศึกษา จังหวัดบึงนาราง ที่อยู่ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน แล้วนำ
 มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสำรวจและแบบสอบถามความคิดเห็นที่แก้ไขแล้วไปดำเนินการใช้เก็บ
 รวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลจากแบบสำรวจสภาพทั่วไปของโรงเรียนและสภาพการจัด
 ดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ในข้อ 2.1 มาคำนวณหาค่าร้อยละ

5.2 นำแบบสอบถามความคิดเห็นในข้อ 2.2 เปรียบเทียบความแตกต่าง
 ของความคิดเห็นระหว่างครูและนักเรียนในแต่ละซอกกระทง โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t (t -test) สำหรับ ข้อความที่เลือกตอบ
 ได้ 5 ระดับ และทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2 -test) สำหรับข้อความที่เลือกตอบได้
 2 ระดับ

ขอตกลงเบื้องต้น

1. โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ที่อยู่ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา ตั้งแต่เริ่มโครงการในปีการศึกษา 2522 จนถึงปีการศึกษา 2526 โดยมีได้คำนึงถึงขนาดของโรงเรียน
2. มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นมาตรฐานของคณะกรรมการสุศึกษาสายการศึกษา ในคณะกรรมการสุศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2525)

ข้อจำกัดของการวิจัย

มาตรฐานขั้นต่ำ บางเรื่องผู้วิจัยไม่สามารถวัดได้และผู้ตอบก็ไม่สามารถตอบเป็นตัวเลขที่แน่นอนได้ เช่น ความเข้มของแสง ระดับความดังของเสียง เป็นต้น จึงใช้คำถามในลักษณะสอบถามความคิดเห็นหรือความรู้สึกจากสภาพที่เป็นอยู่

คำนิยามศัพท์เฉพาะ มีดังต่อไปนี้

การดำเนินงาน หมายถึง การกระทำเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของโครงการ
โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในระบบโรงเรียนและจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในการดูแลและการนิเทศการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งรับอำนาจหน้าที่มาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

งานสุศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง งานที่จัดทำขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและเหมาะสม

โครงการสุศึกษาสายการศึกษา หมายถึง โครงการที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการสุศึกษาสายการศึกษา ในคณะกรรมการสุศึกษาแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข เพื่อส่งเสริมให้งานสุศึกษาในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้ง 4 ด้านคือ

1. ด้านการจัดบุคลากรทางสุศึกษาในโรงเรียน
2. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

3. ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน
4. ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน

ในการดำเนินงานระดับจังหวัด ได้มอบหมายให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ทำหน้าที่ดำเนินงานตามโครงการ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด

มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึงมาตรฐานที่กำหนดขึ้น เพื่อเป็นสิ่งที่โรงเรียนประถมศึกษายึดเป็นแนวทางในการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนให้ได้อย่างน้อยไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งประกอบด้วย

1. มาตรฐานขั้นต่ำของงานจัดบุคลากรทางสุขศึกษาในโรงเรียน
2. มาตรฐานขั้นต่ำของงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
3. มาตรฐานขั้นต่ำของงานจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน
4. มาตรฐานขั้นต่ำของการจัดกระบวนการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน

ครูปฏิบัติการ (ครูผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษาในโรงเรียน) หมายถึง ครูในโรงเรียนที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับโครงการสุขศึกษาสายการศึกษามาแล้ว และรับหน้าที่เป็นผู้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโครงการ และจัดการดูแลงานสุขศึกษาในโรงเรียนให้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในโรงเรียนตามโครงการดังกล่าว

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการที่อยู่ในโครงการสุขศึกษาสายการศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ของโรงเรียนประถมศึกษาดังกล่าว ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในการสั่งการในโรงเรียน และดำเนินการอบรมตามโครงการสุขศึกษาสายการศึกษาแล้ว

ครูผู้สอนสุขศึกษา หมายถึง ครูที่เรียนวิชาตีพิมพ์มาทางการศึกษาด้านสุขศึกษา หรือมีความสนใจ และมีประสบการณ์ด้านสุขภาพ และได้รับหน้าที่ให้เป็นผู้สอนสุขศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรสุขศึกษาในโรงเรียนได้ด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รวมทั้งครูผู้สอน ในจังหวัดสมุทรปราการ หรือจังหวัดอื่น ๆ ได้ให้ความสนใจในการส่งเสริม สนับสนุน โครงการสุขศึกษาสายการศึกษาให้ได้อย่างดียิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้ปรับปรุงโครงการนี้ให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในโรงเรียนในเขตจังหวัดที่อยู่รอบ ๆ กรุงเทพมหานคร
3. เป็นแนวทางให้ผู้จัดทำเนื้องานโครงการสุขศึกษาสายการศึกษาระดับชาติ ได้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย